

Posudek bakalářské absolventské práce

Martina Mrnková:

Trvale udržitelný rozvoj jako řešení postindustriální potravinové krize?

Fakulta humanitních studií University Karlovy v Praze

bakalářské studium humanitní vzdělanosti, 2011

Úvod

Širší téma bakalářské práce Martiny Mrnkové, postindustriální potravinová krize, je jistě nesmírně aktuální a jeho volbu je proto nutné z tohoto hlediska pochválit. Je to však téma nesmírně široké. Klade-li si autorka navíc ještě ambici krizi řešit a dobrou znalost trvale udržitelného rozvoje pokládá za částečně zamlčený další samozřejmý vstupní předpoklad, je zřejmé, že zvolila úkol nejen nad své síly, ale obecně vůbec nad možnosti jedné práce. Nezbyvá mi proto než úvodem konstatovat, že se plně hlásím k ideové inspiraci práce a *rámcové* volbě jejího tématu stejně jako k tomu, že jsem kolegyni Mrnkové jako pozorné posluchačce trvale udržitelný rozvoj a ve velmi malém rozsahu i potravinovou krizi přednášel. Nehlásím se však k vedení práce, jež byla skutečně zpracována samostatně vysoko nad smysl obvyklé úvodní floskule absolventských prací, protože se mnou prostě ani koncepčně, ani dále konzultována nebyla.

1. Obsahová stránka

Samotný obsah práce zahrnuje více než tři stránky textu a v základní kostře je rozvržen dobře:

„1 ÚVOD	10
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE	12
3 CÍLE, ÚKOLY A METODIKA PRÁCE	21
3.6 METODOLOGICKÝ POSTUP	22
3.6.1 METODY	22
3.6.2 POSTUP ŘEŠENÍ	22
4 DESKRIPTIVNĚ-ANALYTICKÁ ČÁST	24
4.2 CHARAKTERISTIKA PROBLÉMU STRAVOVÁNÍ	29
4.3 LEGISLATIVA	33
4.4 HISTORICKÝ VÝVOJ	45
4.5 PŘÍČINY POTRAVINOVÉ KRIZE	54
4.6 DŮSLEDKY POTRAVINOVÉ KRIZE	63
4.7 ŘEŠENÍ POTRAVINOVÉ KRIZE	65
5 ZÁVĚR	74“.

Fakticky však obsahuje snad veškeré myslitelné souvislosti základního tématu. Každá z těchto někdy i vzdálených souvislostí by však vystačila na několik diplomových prací („Sociologie a ekologie“; Ekonomie a ekologie“; ... „Kritika trvale udržitelného rozvoje“; Obhajoba trvale udržitelného rozvoje“ atd.). Obsah se tak dostává až do groteskního rozporu s rozsahem: Sociologie a ekologie 2 strany; Ekonomie a ekologie 1 strana“.

2. Práce s literaturou

Vzhledem ke kritizované šíři pojetí vlastně vůbec nelze hodnotit rozsah použité literatury, resp. počet titulů, ač je poměrně úctyhodný. Čtenář pochybuje, zda autorka prostě jen nezahrnula do výčtu polovinu toho, co během studia přečetla; např. dvě známé Le

Goffovy práce však nejen četla, ale také je v textu zcela vhodně uplatňuje – protože se zabývá i potravními zvyklostmi středověku... Aniž bych testoval všechny tituly, alespoň jeden (jako důkaz) však nedodrží zásadu „co v seznamu, to v textu a vice versa“ – vztah sdělovacích prostředků a společnosti má obecně opravdu těžko dohledatelný vztah k potravinové krizi (JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ B.: Média a společnost. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7178-697-7).

Šíře literatury přináší i věcné omyly. Deklarace tisíciletí Spojených národů (United Nations Millennium Declaration) byla přijata jako opravdu „miléniová“ Valným shromážděním OSN 8. září 2000; Konference OSN o udržitelném rozvoji (World Summit on Sustainable Development, WSSD) se konala v Johannesburgu 26. srpna až 4. září 2002 a přijala dva zásadní dokumenty, Plán implementace (Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development) a Politickou deklaraci (The Johannesburg Declaration on Sustainable Development [Resolution I: Political Declaration]), s níž si (nebo místo, kde byla přijata) Mrnková Miléniovou deklaraci plete (str. 13).

To, že prostě nelze mluvit o tom, zda je seznam vyčerpávající, však neznamená, že by neobsahoval slušné množství titulů zásadních a relevantních, a to včetně textů cizojazyčných. Mrnková s nimi pracuje kvalifikovaně, čte pozorně, cituje i interpretuje přesně, dovede svá tvrzení vhodně dokladovat, poznámky pod čarou přispívají k plynulosti četby.

3. Formální stránka

Celkem 72 strany čistého vlastního textu (i při poměrné velikosti a volbě neúsporného fontu) pro bakalářskou práci plně postačují. Text obsahuje všechny povinné i potřebné náležitosti (abstrakty, seznam zkratk), i typograficky je pěkně vypraven.

Práce však obsahuje poměrně značné množství překlepů, chyb (spíše interpunkčních než hrubých), vychýlení z vazby i stylistické neobratnosti (viz příklady níže). Je to škoda, protože jako celek je napsán kultivovaně, pěkným jazykem; čte se plynně, nepřetížená souvětí sledují jasnou výkladovou linii. Někdy mám pochybnosti ohledně terminologie: např. pojem „potravní řetězec“ používá autorka velmi široce a není jasné, zda mu správně rozumí v kontextu různých vědních oborů.

Ukázka chyb na pouhých třech stranách textu:

„Analyzuje dostupné publikace, studie, legislativní nařízení a dalších relevantních texty.“ (str. 4); „...příklady tzv. best practice...“ (str. 4 – proč ne zavedený pojem „příklady dobré praxe“); „...práce ... a z něj vycházející...“ (str. 13); editorka NSB Gro Harlem se jmenuje Brundtlandová, nikoli Bruntlandová, což Mrnková ví v poznámce pod čarou, ne však v textu (str. 13), „poprvé vydaná němčině“ (str. 13), „...včetně dopadu, která mají tato rizika na potravinový řetězec.“ (str. 13); „...kontaminace potravinových a plodinových řetězců, která jsou jen obtížně vnímatelná, ...“ (str. 13); chybějící tečka za větou ob jedno souvětí dál; „Důsledky modernity16, vydané v roce 1990 se...“ (str. 14 – chybějící čárka); „pronikáním závažných rizik do jádra každodenních činností.“ (str. 14).

4. Celkové hodnocení

Zásadním nedostatkem práce je nedostatečné nebo mylné pochopení podob a metod vědecké práce jako takové. Mrnková přesně nechápe, co je vědecká hypotéza, neví, jak ji formulovat. V humanitní práci nejde ani tak o to, že ji neformuluje jako negativní výrok, aby ji bylo možno vyvrátit, více už o to, že nechápe, že hypotéza by měla být operacionalizovatelná a operacionalizovaná, testovatelná a testovaná, ale hlavně o to, že si vůbec klade hypotézu (a dílčí hypotézy), protože je přesvědčena, že každá práce hypotézu mít musí. Její hypotézy pak hypotézami ve výzkumném smyslu nejsou, a to ne jen při řečnickém použití („Jednou ze základních hypotéz této práce je skutečnost, že industrializace s sebou přináší zcela nová, do té doby neznámá rizika.“ [str. 13]), ale ani ty, které jako hypotézy na příslušném místě formuluje výslovně: „Společnost globalizovaného světa zažívá potravinovou krizi, která je důsledkem industrializace v oblasti stravování a zemědělských postupů. Tato

Posudek bakalářské absolventské práce

„Martina Mrnková: Trvale udržitelný rozvoj jako řešení postindustriální potravinové krize?“

krize má mnoho nevratných důsledků, přesto ale existují možná řešení, jak negativní trendy v oblasti stravování odvrátit, a jak zároveň účinně vyřešit problém hladu, chudoby, zachování přírodních zdrojů a ochrany biodiverzity.“ (str. 21). Není pak divu, že v závěrech práce ani nelze nalézt skutečnou diskusi o tom, zda byly hypotézy potvrzeny nebo vyvráceny, ale jen vcelku dobře podloženou úvahu o tom, zda může udržitelný rozvoj přispět k řešení potravinové krize, příp. zda je řešením jediným.

Paradoxem je, že si autorka do jisté míry situaci uvědomuje ve formulaci vedlejšího cíle, kde uvádí, že „Tato práce by měla být podkladem pro magisterskou práci, která by dále specifikovala situaci v České republice, navrhla konkrétní možnosti řešení a následně se pokusila o jejich aplikaci v praxi.“ Na některých školách je podobná následnost bakalářské a magisterské absolventské práce dokonce doporučována.

Bakalářská práce však má i kladné stránky. První z nich je místy velmi dobrá analýza textů, od sociologických studií (velmi pěkně účelově excerpovaný Beck či Giddens) až po politické dokumenty a deklaráce. Mrnková dobře pochopila strategii trvale udržitelného rozvoje, dokonce i její kritiku, včetně hodnocení její oprávněnosti a její obhajoby (str. 27–29). Výtahy jednotlivých souvisejících témat ani nemohou být úplné; za největší nedostatek považuji jen zcela okrajově zmíněné klíčové pojmy „potravní soběstačnost“ a „potravní bezpečnost“ jako nezbytné cíle a v textu jen roztroušeně a nesystematicky zmiňovaný protiklad místního, regionálního a globálního rozměru řešení, přičemž další klíčový pojem, „*místní soběstačnost*“, jako hlavní nástroj řešení jsem v textu nenalezl zmíněn, natož diskutován, vůbec.

Text v uvedeném smyslu *teoretické rešerše* vcelku **splňuje požadavky** kladené na bakalářské absolutorium a proto jej i pro evidentní velké množství vynaložené analyticko-syntetické rešeršní práce **doporučuji** přijmout **k obhajobě**. Hodnocením „**dobře**“ navrhuji diplomantce umožnit v magisterském studiu zúžit výzkumné téma a využít bakalářské rešerše k jeho řešení.

Strašnice 14. října 2011

PhDr. Ivan Rynda